

ZBIERKA ZÁKONOV SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1967

Vyhlásené: 13.07.1967 Časová verzia predpisu účinná od: 01.05.1990 do: 23.11.1990

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

69

ZÁKON

z 29. júna 1967

o národných výboroch

Národné zhromaždenie Československej socialistickej republiky sa uznieslo na tomto zákone:

Prvá hlava

POSTAVENIE NÁRODNÝCH VÝBOROV V ŠTÁTE A SPOLOČNOSTI

Oddiel 1

Základné ustanovenia

§ 1

(1) Národné výbory sú orgánmi socialistickej štátnej moci a správy v krajoch, okresoch a obciach. Vo svojej činnosti upevňujú pod vedením Komunistickej strany Československa socialistické spoločenské zriadenie, spravujú sa ústavou, ostatnými zákonmi a právnymi predpismi.

(2) Národné výbory ako zastupiteľské sbory pracujúceho ľudu sú zložené z poslancov, ktorí sú volení na základe všeobecného, rovného a priameho volebného práva tajným hlasovaním.

(3) Poslanci sú ľuďom kontrolovaní, jemu zodpovední a môžu byť na základe rozhodnutia svojich voličov odvolaní.

§ 2

Národné výbory zabezpečujú komplexný ekonomický a sociálny rozvoj svojich územných obvodov. Na uspokojovanie hmotných a kultúrnych potrieb občanov zakladajú štátne podniky, riadia svoje štátne hospodárske organizácie, zriaďujú a spravujú rozpočtové a príspevkové organizácie a zariadenia (ďalej len „organizácie založené, riadené alebo spravované národným výborom“).¹⁾ Ako štátne orgány samosprávneho charakteru spájajú vo svojej práci uspokojovanie potrieb spoločnosti s potrebami a záujmami vo svojom územnom obvode, predovšetkým s potrebami rozvoja miest a obcí, a uvádzajú do súladu celospoločenské, miestne, skupinové a osobné záujmy. Chránia práva, oprávnené záujmy občanov a organizácií a vedú ich k plneniu zákonov a k úcte k právam spoluobčanov. Podieľajú sa na ochrane socialistickej hospodárskej sústavy, socialistickeho poriadku v spoločnosti a na upevňovaní obranyschopnosti republiky.

§ 3

(1) Národné výbory vyvíjajú všetku svoju činnosť v spojení s občanmi, za ich aktívnej účasti a pod ich stálou kontrolou. Vytvárajú predpoklady pre priamu účasť občanov na plnení svojich úloh

a zapájajú občanov do ich riešenia a vykonávania. Občanov tak zapájajú v najširšej miere do správy štátu.

(2) Národné výbory sústavne skúmajú záujmy občanov, ich potreby a názory, radia sa s nimi o návrhoch závažných opatrení, pozorne sa zaoberajú ich pripomienkami a návrhmi a oboznamujú ich s výsledkami svojej práce a skladajú im účty zo svojej činnosti.

§ 4

(1) Národné výbory plnia svoje úlohy v súčinnosti s orgánmi Národného frontu a organizáciami v ňom združenými, najmä s Revolučným odborovým hnutím, Slovenským zväzom žien, Socialistickým zväzom mládeže a s ostatnými spoločenskými organizáciami.

(2) Spoluprácu s Revolučným odborovým hnutím národné výbory zameriavajú na prípravu a uskutočňovanie dôležitých opatrení dotýkajúcich sa záujmov pracujúcich a vyžadujú si k nim od jeho orgánov stanoviská. Obdobne spolupracujú aj s jednotlivými roľníckymi družstvami.

(3) Národné výbory sa zaoberajú námetmi organizácií združených v Národnom fronte. Prerokujú s orgánmi Národného frontu zámery týkajúce sa rozvoja svojich územných obvodov a predkladajú orgánom Národného frontu a organizáciám v ňom združeným návrhy na spoluprácu pri tvorbe, plnení a kontrole plnenia volebných programov Národného frontu.

§ 5

(1) Národným výborom patrí výkon štátnej správy v ich územných obvodoch. Zákon im môže zveriť výkon štátnej správy aj v územných obvodoch iných národných výborov.

(2) Iným územným orgánom alebo organizáciám môže výkon štátnej správy zveriť len zákon.

§ 6

(1) Národné výbory vzájomne spolupracujú s ostatnými štátnymi orgánmi vo svojich územných obvodoch pre dosiahnutie spoločných cieľov. Spoluprácu zameriavajú zvlášť na všestranné upevňovanie socialistickej zákonnosti a štátnej disciplíny, na predchádzanie trestnej činnosti, na posilňovanie obranyschopnosti republiky, na plnenie Zákona o rodine a na všestrannú ochranu občianskych práv.

(2) Súdny, prokuratúra a útvary Zboru národnej bezpečnosti oboznamujú národné výbory so stavom socialistickej zákonnosti a ochrany verejného poriadku v ich územných obvodoch.

(3) Iné štátne orgány, ako orgány uvedené v odseku 2, ktoré pôsobia v územnom obvode národného výboru, sú povinné na požiadanie národného výboru podávať mu správy o svojej činnosti, ktorá sa týka záujmov a potrieb občanov. Národný výbor ich upozorňuje na nedostatky, ktoré zistí, a môže od nich požadovať vykonanie opatrení na odstránenie nedostatkov. Štátne orgány sú povinné informovať národný výbor o vykonaných opatreniach v lehote ním určenej.

(4) Národné výbory sú oprávnené pri zabezpečovaní miestnych vecí verejného poriadku v rámci svojej pôsobnosti ukladať úlohy Verejnej bezpečnosti, a to prostredníctvom príslušných náčelníkov. Útvary Zboru národnej bezpečnosti sú vo veciach výkonu služby zodpovedné a podriadené len vyšším náčelníkom.

§ 6a

(1) Národné výbory v mestách a obciach môžu zriaďovať na zabezpečovanie miestnych vecí verejného poriadku v rámci svojej pôsobnosti inšpekciu verejného poriadku národného výboru.

(2) Pracovníci inšpekcii dozerajú na dodržiavanie predpisov na ochranu verejného poriadku, upozorňujú občanov a organizácie na zistené nedostatky a robia opatrenia na ich odstránenie. Sú oprávnení požadovať od občanov potrebné vysvetlenia na objasnenie skutočností nevyhnutných na zistenie priestupku a ukladať pokuty v blokovom konaní. Predviesť občana môžu len v prípade, ak nepreukáže hodnoverne svoju totožnosť a vec nemožno vybaviť na mieste v blokovom konaní.

(3) Podmienky zriaďovania inšpekcii verejného poriadku národných výborov, ich úlohy, ako aj práva a povinnosti ich pracovníkov upraví vláda nariadením.

§ 6b

(1) Národné výbory môžu združovať na základe zmluvy s inými národnými výbormi, štátnymi, družstevnými, spoločenskými a inými socialistickými organizáciami prostriedky alebo činnosti na účinnejšie a hospodárnejšie plnenie ich spoločných úloh (ďalej len „združovanie prostriedkov a činností“).

(2) Národné výbory môžu navrhovať a koordinovať združovanie prostriedkov a činností socialistických organizácií, ak je takéto združovanie účelné a ak to vyžaduje celospoločenský záujem.

§ 7

(1) Voči organizáciám, ktoré národný výbor nezaložil, neriadi ani nespravuje, vykonáva národný výbor vo svojom územnom obvode štátnu správu. Osobitné predpisy upravujúce jednotlivé úseky štátnej správy ustanovujú, v ktorých prípadoch sa musia tieto organizácie riadiť opatreniami národných výborov. Národné výbory v rozsahu im zverenej pôsobnosti kontrolujú, ako tieto organizácie plnia povinnosti uložené im osobitnými právnymi predpismi upravujúcimi jednotlivé úseky štátnej správy.

(2) Národné výbory koordinujú a kontrolujú činnosť organizácií, ktoré národný výbor nezaložil, neriadi ani nespravuje, ak ide o vnútorný obchod a poskytovanie ďalších služieb obyvateľstvu, bytovú výstavbu a údržbu bytového majetku, tvorbu a ochranu životného prostredia, závodné stravovanie a rozvoj kultúry, telesnej výchovy, športu a rekreácie. Ustanovenie § 6 ods. 3 druhej a tretej vety platí obdobne.

(3) Organizácie, ktoré národný výbor nezaložil, neriadi ani nespravuje, sa podieľajú na zabezpečovaní komplexného ekonomického a sociálneho rozvoja územných obvodov národných výborov. Sú povinné spolupracovať s národnými výbormi a predkladať im na zaujatie záväzného stanoviska v prípadoch ustanovených osobitnými predpismi podklady o pripravovaných investíciách a iných dôležitých opatreniach, ktoré národné výbory potrebujú na zabezpečovanie celkového rozvoja kraja, okresu, mesta a obce.

(4) Národné výbory vymedzujú organizáciám, ktoré národný výbor nezaložil, neriadi ani nespravuje, ich podiel na zabezpečovaní komplexného ekonomického a sociálneho rozvoja svojho územného obvodu a na tvorbe a ochrane životného prostredia spôsobom a v rozsahu ustanovenom osobitnými zákonmi a kontrolujú, ako tieto organizácie plnia svoje povinnosti na zabezpečenie potrieb komplexného ekonomického a sociálneho rozvoja územných obvodov národných výborov a povinnosti k rozpočtu národných výborov.

(5) Národné výbory iniciatívne upozorňujú organizácie, ktoré národný výbor nezaložil, neriadi ani nespravuje, na nedostatky vo využívaní nimi obhospodarovaných prostriedkov a požadujú od nich vyjadrenia k týmto upozorneniam.

Oddiel 2

Stupne a druhy národných výborov

§ 8

V obciach a v mestách sú miestne a mestské národné výbory, v okresoch okresné národné výbory a v krajoch krajské národné výbory.

§ 9

(1) V obci, ktorú na návrh okresného národného výboru určí krajský národný výbor ako strediskovú obec (ďalej len „stredisková obec“), vykonáva miestny národný výbor rozšírenú pôsobnosť.

(2) So súhlasom občanov môže byť zriadený jeden miestny národný výbor pre niekoľko obcí; o tomto opatrení rozhoduje na návrh miestnych národných výborov okresný národný výbor.

(3) Krajský národný výbor môže na návrh okresného národného výboru určiť, že miestny národný výbor pre niekoľko obcí má pôsobnosť ako miestny národný výbor v strediskovej obci.

§ 10

(1) Mestské národné výbory sú v mestách, ktoré sú sídlami okresov, ďalej v iných obciach mestského charakteru, ktoré na návrh krajského národného výboru určí vláda.

(2) Mestské národné výbory sa členia na kategórie.

(3) V prvej kategórii sú mestské národné výbory v mestách, ktoré sú sídlami krajov a mestské národné výbory v ďalších významných veľkých mestách s osobitne rozvinutou hospodárskou, politickou, kultúrnou, sociálnou a správnu činnosťou a vo významných kúpeľných mestách (ďalej len „mestské národné výbory prvej kategórie“); významné veľké mestá, ak nie sú sídlami krajov a významné kúpeľné mestá určí na návrh krajských národných výborov vláda.

(4) V druhej kategórii sú mestské národné výbory v mestách, ktoré sú sídlami okresov a mestské národné výbory v obciach mestského charakteru, ktoré sú významnými strediskami osídlenia a sú vybavené zariadeniami a prevádzkárňami na zabezpečovanie služieb a potrieb obyvateľov obcí a ich spádového územia (ďalej len „mestské národné výbory druhej kategórie“); tieto obce určí krajský národný výbor.

(5) V tretej kategórii sú mestské národné výbory v ostatných obciach mestského charakteru.

§ 11

(1) V meste Košiciach pôsobí Národný výbor mesta Košíc riadený krajským národným výborom.

(2) V obvodoch mesta Košíc pôsobia obvodné národné výbory. Vytvoriť alebo zrušiť mestský obvod alebo zmeniť jeho územie patrí Národnému výboru mesta Košíc.

§ 12

V hlavnom meste Československej socialistickej republiky je Národný výbor hlavného mesta Prahy a obvodné národné výbory. Národný výbor hlavného mesta Prahy je riadený priamo vládou. Osobitnú úpravu pôsobnosti a organizačnej výstavby Národného výboru hlavného mesta Prahy a obvodných národných výborov ustanoví zákon.²⁾

§ 12a

V hlavnom meste Slovenskej socialistickej republiky Bratislave pôsobí Národný výbor hlavného mesta Slovenskej socialistickej republiky Bratislavy a obvodné národné výbory, v niektorých častiach mestských obvodov aj miestne národné výbory. Národný výbor hlavného mesta Slovenskej socialistickej republiky Bratislavy je riadený priamo vládou. Osobitnú úpravu postavenia, pôsobnosti a organizačnej výstavby národných výborov pôsobiacich na území hlavného mesta Slovenskej socialistickej republiky Bratislavy ustanovuje zákon Slovenskej národnej rady.³⁾

**Druhá hlava
POSLANCI****§ 13**

(1) Počet svojich poslancov určí národný výbor so zreteľom na počet obyvateľov, na veľkosť svojho obvodu, na rozsah svojej pôsobnosti i so zreteľom na to, aby národný výbor tvoril pracovne schopný zbor. Pritom počet poslancov určí tak, aby

- a) miestny národný výbor mal najmenej
 - 9 poslancov v obciach do 300 obyvateľov,
 - 11 poslancov v obciach do 600 obyvateľov,
 - 17 poslancov v obciach do 1 500 obyvateľov,
 - 25 poslancov v obciach do 5 000 obyvateľov,
 - 40 poslancov v obciach nad 5 000 obyvateľov;
- b) miestny národný výbor v strediskovej obci alebo mestský národný výbor mal najmenej
 - 25 poslancov v obciach do 1 500 obyvateľov,
 - 30 poslancov v obciach do 2 500 obyvateľov,
 - 35 poslancov v obciach do 5 000 obyvateľov,
 - 50 poslancov v obciach do 10 000 obyvateľov,
 - 60 poslancov v obciach do 20 000 obyvateľov,
 - 80 poslancov v obciach do 50 000 obyvateľov,
 - 85 poslancov v obciach nad 50 000 obyvateľov;
- c) okresný národný výbor mal najmenej
 - 60 poslancov v okresoch do 80 000 obyvateľov,
 - 80 poslancov v okresoch s väčším počtom obyvateľov;
- d) krajský národný výbor mal najmenej 80 poslancov;
- e) mestský národný výbor v mestách, kde pôsobia obvodné národné výbory, mal najmenej 80 poslancov.

(2) Obvodný národný výbor určí počet svojich poslancov podľa odseku 1 písm. b).

§ 14

(1) Poslanec národného výboru sa podieľa na rokovaní a rozhodovaní národného výboru, zvlášť sa aktívne zúčastňuje na zasadaniach národného výboru a jeho orgánov, za člena ktorých bol zvolený. Pozorne skúma záujmy svojich voličov, ich potreby a názory a udržiava s nimi stále spojenie.

(2) Poslanec skladá voličom účty zo svojej činnosti najmenej raz ročne.

§ 15

(1) Poslanec národného výboru je oprávnený najmä

- a) predkladať návrhy národnému výboru a jeho komisiám a podnety jeho rade a odborom;
- b) vznášať dotazy na radu, na jej jednotlivých členov a na predsedov komisií, a to aj mimo zasadania národného výboru alebo komisie; odpoveď na tieto dotazy sa musí dať bezodkladne a ak sa tak nemôže stať, najneskôr do 30 dní;
- c) požadovať od vedúcich odborov vysvetlenia vzťahujúce sa na činnosť odborov; vysvetlenia môže požadovať aj od vedúcich organizácií založených, riadených alebo spravovaných národným výborom; vysvetlenia sa musia dať bezodkladne;
- d) odporúčať vedúcim organizácií založených, riadených alebo spravovaných národným výborom opatrenia na odstránenie nedostatkov a v závažnejších prípadoch sa obrátiť na národný výbor, aby v medziach svojej pôsobnosti uložil organizácii vhodné opatrenia na nápravu;
- e) požadovať od štátnych orgánov a organizácií, ktoré národný výbor nezaložil, neriadi ani nespravuje, prijatie vo veciach, ktoré súvisia s výkonom jeho poslaneckej funkcie a požadovať od nich informácie a vysvetlenia;
- f) zúčastňovať sa s poradným hlasom na zasadaniach národného výboru nižšieho stupňa;
- g) zúčastňovať sa na vybavovaní sťažností, oznámení a podnetov občanov vzťahujúcich sa na činnosť národného výboru, jeho orgánov a organizácií, prípadne postupovať sťažnosti, oznámenia a podnety občanov, ktoré sa mu odovzdali, príslušným orgánom a organizáciám;
- h) požadovať od odborov národného výboru, súdu, prokuratúry, štátneho notárstva a hospodárskej arbitráže rady vo veciach, ktoré súvisia s výkonom jeho poslaneckej funkcie.

(2) Štátne orgány a socialistické organizácie sú povinné

- a) poskytovať poslancovi pomoc pri plnení jeho úloh;
- b) zaoberať sa podnetmi, pripomienkami a dotazmi poslanca a informovať ho o ich vybavení najneskôr do 30 dní;
- c) informovať poslanca v čo najkratšom čase o vybavení sťažností, oznámení a podnetov občanov, ktoré im postúpil.

§ 16

(1) Poslanec národného výboru je povinný najmä

- a) aktívne pracovať medzi voličmi, radiť sa s nimi o návrhoch závažných opatrení, ktoré bude národný výbor prerokúvať, uplatňovať oprávnené záujmy občanov v národnom výbore a oboznamovať ich s prácou národného výboru, predovšetkým s jeho závažnými opatreniami, s novými zákonmi, s opatreniami vlády a s uzneseniami Komunistickej strany Československa;
- b) podávať voličom zprávy o svojej práci v národnom výbore a o vybavení ich podnetov a pripomienok a informovať o výkone svojej poslaneckej funkcie organizáciu združenú v Národnom fronte, ktorá ho navrhla za kandidáta pre voľby do národných výborov;
- c) udržiavať stály styk so spoločenskými organizáciami, ktoré pôsobia v jeho obvode;
- d) uplatňovať vo všetkej svojej práci skúsenosti a podnety občanov;
- e) úzko spolupracovať s národnými výbormi nižších stupňov a uplatňovať ich podnety a skúsenosti v práci národného výboru.

(2) Poslanec miestného národného výboru, obvodného národného výboru a mestského národného výboru je povinný spolupracovať s občianskymi výbormi vo svojom volebnom obvode a zúčastňovať sa na ich rokovaníach.

§ 17

(1) Poslanec národného výboru nesmie byť pre výkon svojej funkcie ukrátený na právach ani na nárokoch vyplývajúcich z pracovného alebo obdobného pomeru (člena družstva). Organizácia, ktorej je poslanec pracovníkom, je povinná umožniť mu výkon funkcie; to platí aj o členoch komisií národných výborov, ktorí nie sú poslancami.

(2) Poslancovi, ktorý je pre výkon funkcie uvoľnený zo zamestnania, sa zachováva pracovný pomer. Namiesto mzdy (inej odmeny za prácu) dostane od národného výboru primeranú odmenu. Ostatným poslancom a členom komisií, ktorí nie sú poslancami, poskytne organizácia, v ktorej sú v pracovnom alebo inom obdobnom pomere, potrebné pracovné voľno s náhradou mzdy; vláda ustanoví nariadením, v ktorých prípadoch môžu od národného výboru dostať ešte odmenu za výkon funkcie. Náhrada skutočných výdavkov, ktoré im vzniknú v súvislosti s výkonom funkcie, im patrí podľa predpisov platných pre pracovníkov v pracovnom pomere.

(3) Poslanec národného výboru môže pri výkone funkcie používať bezplatne hromadné dopravné prostriedky v rozsahu a za podmienok, ktoré ustanoví vláda nariadením. Vláda nariadením podrobnejšie ustanoví aj poskytovanie odmien a náhrad skutočných výdavkov poslancom.

Tretia hlava
PÔSOBNOSŤ NÁRODNÝCH VÝBOROV

Oddiel 1
Základné ustanovenia

§ 18

Prvoradou úlohou národných výborov pri zabezpečovaní komplexného ekonomického a sociálneho rozvoja je najmä starostlivosť o výstavbu miest a obcí, o tvorbu a ochranu životného prostredia, o zlepšovanie úrovne bývania a služieb, o rozvíjanie kultúrneho a spoločenského života, o výchovu mládeže, o utváranie podmienok pre rozvoj telesnej výchovy, športu a rekreácie a o zabezpečovanie verejného poriadku a ochrany záujmov občanov. Národné výbory sa starajú o súladný rozvoj ich územného obvodu, o účelné hospodárenie s pracovnými silami, o zvyšovanie efektívnosti investičnej výstavby, o hospodárne využívanie prírodných, finančných a hmotných zdrojov a o dodržiavanie hospodárnosti pri vynakladaní prostriedkov.

§ 19**Národné výbory podľa osobitných predpisov vykonávajú štátnu správu najmä na úseku**

- utvárania a ochrany podmienok zdravého spôsobu života a práce,
- oblastného plánovania,
- územného plánovania a stavebného poriadku,
- pracovných síl,
- ochrany prírody a kultúrnych pamiatok,
- ochrany a využívania nerastného bohatstva,
- poľnohospodárstva,
- lesného a vodného hospodárstva,

- energetiky,
- hospodárenia s bytmi a s nebytovými priestormi,
- financií a správy a ochrany národného majetku,
- zásobovania, obchodu, verejného a závodného stravovania a cestovného ruchu,
- služieb,
- dopravy a cestného hospodárstva,
- školstva,
- kultúry a informácií,
- zdravotníctva,
- sociálneho zabezpečenia,
- obrany štátu,
- ochrany verejného poriadku,
- požiarnej ochrany,
- všeobecnej vnútornej správy.

§ 20

(1) Národné výbory spravujú organizácie a zariadenia v odvetviach (úsekoch)

- školstva, najmä predškolské zariadenia, základné školy, stredné školy a školy pre mládež vyžadujúcu osobitnú starostlivosť, školské výchovné zariadenia a školské účelové zariadenia,
- kultúry a ochrany prírody a kultúrnych pamiatok,
- zdravotníctva, najmä ústavy národného zdravia,
- sociálneho zabezpečenia, najmä ústavy a iné zariadenia sociálnej starostlivosti,
- vnútornej správy, najmä archívy národných výborov a inšpekcie verejného poriadku,
- požiarnej ochrany.

(2) V otázkach zriaďovania a zrušovania organizácií a zariadení uvedených v odseku 1 sa národné výbory spravujú všeobecne záväznými právnymi predpismi, uzneseniami vlády a národného výboru vyššieho stupňa a v otázkach ich odborného vedenia aj smernicami ministerstiev (ústredných orgánov štátnej správy) a národného výboru vyššieho stupňa.

§ 21

Na plnenie svojich úloh národné výbory riadia organizácie alebo zariadenia obstarávajúce

- verejnoprospešné služby (čistenie mesta a odvoz pevných domových odpadov, správu a údržbu verejnej zelene a verejného osvetlenia, zásobovanie vodou z verejných vodovodov, odvádzanie odpadových vôd verejnými kanalizáciami a pod.),
- správu a údržbu domového majetku,

- miestne stavebníctvo,
- miestne dopravné služby a verejnú osobnú a nákladnú automobilovú dopravu,
- výstavbu, údržbu a správu ciest a miestnych komunikácií,
- platené služby (pranie a čistenie, opravárske činnosti vrátane autoopravárstva, zhotovenie vecí na zákazku, osobné služby, ubytovacie služby, verejné stravovanie, rekreácie a cestovný ruch, pohrebníctvo a pod.),
- miestnu výrobu,
- zásobovanie tuhými palivami,
- obchodnú činnosť nadväzujúcu na služby a miestnu výrobu,
- projektové a investorské práce, prípadne inžinierske činnosti,
- zber druhotných surovín,
- iné špecializované činnosti (centralizovaná výroba pokrmov pre verejné a závodné stravovanie a pod.).

§ 22

(1) Riadenie štátnej hospodárskej organizácie zahŕňa právo vymedziť organizácii predmet činnosti, zveriť jej potrebný majetok, určiť jej v medziach všeobecne záväzných právnych predpisov podmienky hospodárenia, vymenúvať a odvolávať jej vedúceho a vymedziť jeho práva, povinnosti a zodpovednosť, sledovať, ako organizácia zabezpečuje uspokojovanie potrieb obyvateľstva a plní ostatné svoje základné úlohy, vykonávať kontrolu jej činnosti a rozhodovať o jej zrušení alebo zlúčení s inou organizáciou.

(2) Hlavné úlohy hospodárskej organizácie riadenej národným výborom, zásady jej riadenia a vnútornej organizácie ustanoví štatút, ktorý podľa zásad schválených vládou vydá národný výbor, ktorý organizáciu riadi; podrobnosti o vnútornej organizácii upraví organizačný poriadok, ktorý podľa zásad ustanovených v štatúte vydá riaditeľ (vedúci) organizácie.

(3) Národný výbor môže uložiť organizácii, ktorú riadi, aby v rámci vymedzeného predmetu svojej činnosti vykonala určitú naliehavú prácu, ktorá je potrebná v dôležitom všeobecnom záujme.

(4) Ak obstarávajú činnosť uvedenú v § 21 rozpočtové alebo príspevkové organizácie alebo zariadenia národných výborov, vzťahuje sa na ne ustanovenie § 20 ods. 2.

§ 22a

Ak národný výbor na obstarávanie činnosti uvedenej v § 21 založí štátny podnik, má voči nemu práva a povinnosti zakladateľa podľa osobitných predpisov.⁴⁾ Ustanovenia § 7 a § 22 ods. 3 platia obdobne; povinnosť národného výboru nahradiť majetkovú ujmu upravujú osobitné predpisy.⁵⁾

§ 22b

Riaditeľ štátneho podniku, ktorého zakladateľom je národný výbor, zodpovedá za činnosť podniku a za výsledky jeho hospodárenia národnému výboru, ktorý ho založil, a pracovnému kolektívu štátneho podniku.⁶⁾ Riaditeľ (vedúci) organizácie (zariadenia) zriadené na plnenie úloh podľa § 21 zodpovedá za jej činnosť rade národného výboru.

§ 23

Národné výbory kontrolujú činnosť organizácií riadených alebo spravovaných národnými výbormi nižších stupňov.

§ 24

(1) Národné výbory môžu

- a) zaujímať stanovisko k otázkam verejného záujmu a predkladať ho iným orgánom;
- b) udeľovať čestné občianstvo obce (mesta), ceny národného výboru a iné verejné uznania.

(2) Ak nie je predpísané používanie štátneho znaku, môžu mestské (obvodné) národné výbory a organizácie založené, riadené alebo spravované národným výborom používať mestský znak. Iné orgány a organizácie môžu používať mestský znak len so súhlasom príslušného národného výboru.

§ 24a

(1) Národné výbory môžu na plnenie svojich úloh vydávať pre svoje územné obvody všeobecne záväzné nariadenia.

(2) Všeobecne záväzné nariadenie národného výboru musí byť v súlade so zákonmi a inými všeobecne záväznými právnymi predpismi a všeobecne záväznými nariadeniami národných výborov vyšších stupňov.

(3) Všeobecne záväzné nariadenie národného výboru musí byť vyhlásené. Vyhlásenie sa vykoná tak, že sa všeobecne záväzné nariadenie národného výboru vyvesí na jeho úradnej tabuli. Tento spôsob vyhlásenia je podmienkou platnosti všeobecne záväzného nariadenia národného výboru. Okrem toho sa všeobecne záväzné nariadenie národného výboru uverejní spôsobom v mieste obvyklým a všeobecne záväzné nariadenia národných výborov vyšších stupňov aj na úradných tabuliach miestnych národných výborov, obvodných národných výborov a mestských národných výborov.

(4) Všeobecne záväzné nariadenie národného výboru nadobúda účinnosť pätnástym dňom nasledujúcim po dni jeho vyhlásenia, ak v ňom nie je ustanovený neskorší začiatok účinnosti. Vo výnimočných prípadoch, ak to vyžaduje naliehavý všeobecný záujem, môže národný výbor ustanoviť, že všeobecne záväzné nariadenie národného výboru nadobúda účinnosť už dňom vyhlásenia.

(5) Všeobecne záväzné nariadenia národného výboru musia byť každému prístupné na národnom výbore, ktorý ich vydal. Na miestnych národných výboroch, obvodných národných výboroch a mestských národných výboroch musia byť prístupné aj všetky všeobecne záväzné nariadenia národných výborov vyšších stupňov, ktoré sa vzťahujú na ich územné obvody.

§ 24b

Národné výbory vydávajú potvrdenia a vyhotovujú správy pre potreby občanov, štátnych orgánov a organizácií, ak to ustanovuje všeobecne záväzný právny predpis.

§ 24c

(1) Ak v dôsledku živelnej pohromy alebo inej mimoriadnej udalosti dôjde k ohrozeniu hospodárskeho alebo verejného života v obci alebo v meste, miestny národný výbor v strediskovej obci, mestský národný výbor a v obciach, v ktorých takéto národné výbory nepôsobia, okresný

národný výbor, môže socialistickým organizáciám uložiť povinnosť poskytnúť osobnú a vecnú pomoc pri odstraňovaní následkov tejto udalosti, ak osobitný zákon neustanovuje inak. Na ukladanie tejto povinnosti sa nevzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní.

(2) Organizácii, ktorá poskytla osobnú a vecnú pomoc, patrí náhrada účelne vynaložených výdavkov. Právo na náhradu výdavkov môže oprávnená organizácia uplatniť do 3 mesiacov odo dňa, keď ich zistila, najneskôr do dvoch rokov od ich vzniku; inak toto právo zanikne. Právo na náhradu výdavkov sa uplatňuje na národnom výbore, ktorý povinnosť uložil podľa odseku 1. Tento národný výbor rozhoduje o náhrade výdavkov a túto náhradu poskytuje.

(3) Ak organizácia bez závažného dôvodu v určenej lehote nesplní povinnosť uloženú podľa odseku 1, národný výbor jej môže uložiť pokutu do 200 000 Kčs. Ak uložená povinnosť nebola splnená ani v novej určenej lehote, národný výbor môže opätovne uložiť pokutu. Pokutu možno uložiť do jedného roka odo dňa, keď došlo k nesplneniu uloženej povinnosti.

(4) Pokuta je príjmom národného výboru, ktorý ju uložil.

§ 24d

(1) Organizácii, ktorá neudržiava čistotu a poriadok na pozemku, ktorý užíva, a tým naruší vzhľad obce alebo mesta, miestny národný výbor a mestský národný výbor môže uložiť pokutu do 20 000 Kčs.

(2) Organizácii, ktorá znečistí verejné priestranstvo alebo odkladá veci mimo vyhradených miest, môže miestny národný výbor a mestský národný výbor uložiť pokutu do 50 000 Kčs.

(3) Pokutu možno uložiť, ak osobitný predpis neustanovuje za konanie uvedené v odsekoch 1 a 2 inú sankciu. Pokutu možno uložiť do jedného roka odo dňa, keď došlo ku konaniam uvedeným v odsekoch 1 a 2.

(4) Pokuta je príjmom národného výboru, ktorý ju uložil.

Oddiel 2

Pôsobnosť národných výborov jednotlivých stupňov a druhov

Miestny národný výbor

§ 25

(1) Miestny národný výbor vytvára podmienky pre uspokojovanie oprávnených potrieb a záujmov občanov, podmienky zdravého spôsobu života a práce v obci, organizuje výstavbu obce, stará sa o jej zveľaďovanie a vzhľad, rozvíja kultúrny a spoločenský život a chráni verejný poriadok a práva občanov. Na všetkých úsekoch svojej práce vytvára podmienky pre efektívny a intenzívny rozvoj poľnohospodárstva.

(2) Miestny národný výbor

- a) spravuje základnú školu, školské zariadenia a zariadenia sociálnej starostlivosti v rozsahu ustanovenom osobitnými predpismi, miestnu ľudovú knižnicu a podľa miestnych podmienok ďalšie kultúrne zariadenia;
- b) spravuje miestne komunikácie a verejné osvetlenie a obstaráva podľa miestnych podmienok ďalšie verejnoprospešné a iné služby pre obyvateľstvo (§ 21), a to aj pre obyvateľstvo spádového územia; na tento účel zriaďuje a zrušuje drobné prevádzkárne a môže založiť aj štátny podnik;
- c) dáva súhlas na rozmiestnenie predajní, ako aj prevádzkárni alebo zariadení ďalších služieb, na začatie a ukončenie ich činnosti, na obmedzenie alebo zrušenie nimi poskytovaných služieb; po

prerokovaní s organizáciou určuje čas predaja v predajniach a čas poskytovania služieb v prevádzkárňach a zariadeniach služieb; ďalej robí opatrenia na zabezpečenie riadneho zásobovania a poskytovania služieb občanom;

- d) vyjadruje sa k založeniu a k zániku štátnych podnikov, spoločných podnikov a družstevných podnikov, k ich rozvoju a k zásadným zmenám predmetu ich činnosti,⁷⁾ ak majú sídlo v jeho územnom obvode; ďalej sa vyjadruje k vzniku a k zániku jednotných roľníckych družstiev, bytových, spotrebných, výrobných, prípadne iných družstiev, k ich rozvoju a k zásadným zmenám predmetu ich činnosti,⁸⁾ ak majú sídlo v jeho územnom obvode;
- e) vykonáva štátnu správu na ďalších vymedzených úsekoch, najmä na úseku evidencie obyvateľstva, vedenia matrik, požiarnej ochrany, výstavby, hospodárenia s bytmi a nebytovými priestormi, ochrany rastlinnej a živočíšnej výroby a ochrany poľnohospodárskeho pôdneho a lesného fondu,
- f) plní úlohy spojené s prevádzkou miestnych verejných skládok v rozsahu ustanovenom osobitnými predpismi.

(3) Ak iné štátne orgány robia opatrenia, ktoré sa dotýkajú záujmov obce, sú povinné si vyžiadať stanovisko miestneho národného výboru.

§ 25a

Miestny národný výbor v strediskovej obci okrem pôsobnosti, ktorá podľa tohto zákona (§ 25) a podľa osobitných zákonov patrí miestnemu národnému výboru,

- a) zriaďuje a spravuje zariadenia pre správu a údržbu domového majetku alebo zakladá na tento účel štátny podnik, ak je to vzhľadom na rozsah tohto majetku účelné; riadi svoje štátne hospodárske organizácie poskytujúce služby občanom alebo vykonávajúce správu a údržbu domového majetku;
- b) vyjadruje sa k návrhom koncepcií rozvoja okresu, strednodobých a vykonávacích hospodárskych plánov a k rozpočtu okresného národného výboru; okresný národný výbor je povinný tieto návrhy prerokovať s miestnymi národnými výbormi v strediskových obciach a informovať ich o schválených koncepciách, hospodárskych plánoch a rozpočte a o ich plnení;
- c) vo vzťahu k organizáciám, ktoré národný výbor nezaložil, neriadi ani nespravuje
 1. vyžaduje správy o ich činnosti týkajúcej sa životných podmienok obyvateľstva obce a úloh miestneho národného výboru pri zabezpečovaní rozvoja územného obvodu,
 2. požaduje vykonanie nápravy pri zistení nedostatkov v ich činnosti, ak bola porušená socialistická zákonnosť alebo celospoločenské záujmy a tým ohrozené oprávnené potreby alebo životné podmienky obyvateľstva obce; organizácie sú povinné oznámiť národnému výboru v lehote, ktorú im určil, ako a dokedy zabezpečia odstránenie nedostatkov,
 3. požaduje uloženie kárneho opatrenia alebo iného postihu pracovníkovi zodpovednému za nedostatky, ktoré neboli odstránené v lehote oznámenej organizáciou národnému výboru,
 4. môže pri závažných alebo opakovaných nedostatkoch v činnosti prevádzkárni a zariadení predkladať návrhy na potrebné kádrové opatrenia;
- d) vo vzťahu k ústredne riadeným hospodárskym, družstevným a ostatným organizáciám
 1. má oprávnenia uvedené v ustanovení písm. c) v bodoch 1 až 4,
 2. navrhuje okresnému národnému výboru pozastavenie výkonu uznesenia alebo iného opatrenia jednotného roľníckeho družstva, ktoré je v rozpore s právnymi predpismi alebo stanovami jednotného roľníckeho družstva, so zmluvou o spolupráci alebo o zriadení spoločného poľnohospodárskeho podniku,
 3. vyjadruje sa k vydaniu povolenia jednotnému roľníckemu družstvu na vykonávanie pridruženej výroby na území strediskovej obce,
 4. navrhuje okresnému národnému výboru, aby požiadal o zvolanie mimoriadnej členskej schôdze (zboru zástupcov) jednotného roľníckeho družstva na prerokovanie závažných otázok dotýkajúcich sa záujmov strediskovej obce.

§ 26**Mestský národný výbor**

(1) Mestský národný výbor zabezpečuje plánovitý rozvoj mesta a zúčastňuje sa na riešení oblastných proporcií. Organizuje výstavbu mesta, vytvára podmienky zdravého spôsobu života a práce v meste, rozvíja kultúrnu a politickovýchovnú prácu a chráni verejný poriadok a práva občanov.

(2) Mestský národný výbor okrem pôsobnosti, ktorá patrí miestnemu národnému výboru v strediskovej obci alebo ktorá bola mestským národným výborom zverená osobitnými zákonmi, môže zakladať štátne podniky, riadiť svoje štátne hospodárske organizácie alebo zriaďovať a spravovať iné organizácie a zariadenia, ktoré sú potrebné na uspokojovanie potrieb občanov. Mestský národný výbor prvej kategórie zakladá alebo zriaďuje najmä organizácie obstarávajúce platené služby, verejnoprospešné služby a správu a údržbu domového majetku.

(3) Mestský národný výbor ďalej

a) vo vzťahu k organizáciám, ktoré národný výbor nezaložil, neriadi ani nespravuje

1. zaujíma stanovisko k zámerom, koncepciám a iným opatreniam, týkajúcim sa rozvoja a výstavby mesta a potrieb občanov,

2. vydáva súhlas na umiestnenie organizácie alebo jej časti (závodu, prevádzkárne a pod.) na území mesta,

3. posudzuje programy sociálneho rozvoja organizácií z hľadiska ich nadväznosti na hospodársky, sociálny a kultúrny rozvoj mesta a zaujíma k nim stanovisko;

b) vyjadruje sa k návrhom záväzných stanovísk, ktoré vydávajú príslušné orgány štátnej správy k návrhom na rozmiestnenie vybraných investícií, najmä z hľadiska nárokov na prírodné zdroje, bytovú výstavbu, vplyvu na tvorbu a ochranu životného prostredia.

(4) Mestský národný výbor prvej kategórie vydáva záväzné stanoviská k návrhom na rozmiestnenie vybraných investícií podľa osobitných predpisov.

(5) Mestský národný výbor prvej kategórie a mestský národný výbor druhej kategórie vykonáva v prípadoch ustanovených zákonom aj pôsobnosť, ktorá inak patrí okresnému národnému výboru.

§ 26a

Národný výbor mesta Košíc a obvodné národné výbory v Košiciach majú pôsobnosť mestského i okresného národného výboru. Rozdelenie pôsobnosti medzi Národným výborom mesta Košíc a obvodnými národnými výbormi vykoná Národný výbor mesta Košíc vo svojom štatúte. Národný výbor mesta Košíc môže po dohode s obvodnými národnými výbormi určiť na svojom plenárnom zasadaní, že niektoré úlohy patriace do pôsobnosti obvodných národných výborov bude z dôvodu účelnosti alebo z iného dôležitého dôvodu plniť niektorý obvodný národný výbor aj v územných obvodoch ostatných obvodných národných výborov.

§ 27**Okresný národný výbor**

(1) Okresný národný výbor riadi národné výbory nižšieho stupňa. Pomáha im v ich práci, najmä pre ne organizuje odbornú a poradenskú činnosť, zaoberá sa ich podnetmi a upozorneniami, radí sa s nimi, dozerá na plnenie zákonov a zachovávanie štátnej disciplíny a vykonáva revízie ich hospodárenia a hospodárenia nimi riadených organizácií štátnej disciplíny. Vykonáva periodické

revízie hospodárenia národných výborov nižších stupňov, ako aj organizácií a zariadení riadených a spravovaných týmito národnými výbormi.

(2) Okresný národný výbor vykonáva štátnu správu na všetkých úsekoch uvedených v § 19.

(3) Okresný národný výbor spolupracuje s krajským národným výborom pri vypracúvaní koncepcie rozvoja okresu a vyjadruje sa k návrhom koncepcií rozvoja kraja, strednodobých a vykonávacích hospodárskych plánov a rozpočtov krajského národného výboru; krajský národný výbor prerokúva tieto návrhy s okresnými národnými výbormi a informuje ich o schválených koncepciách, hospodárskych plánoch, o rozpočte a o ich plnení.

(4) Okresný národný výbor vydáva záväzné stanoviská k návrhom na rozmiestnenie vybraných investícií podľa osobitných predpisov a spolupracuje s krajským národným výborom pri vypracúvaní záväzných stanovísk k návrhom na rozmiestnenie vybraných investícií, pri ktorých tieto stanoviská vydáva krajský národný výbor.

(5) Okresný národný výbor riadi alebo spravuje okresnú správu ciest, okresný ústav národného zdravia, zariadenia sociálneho zabezpečenia, ďalej školy a školské zariadenia, kultúrne a kultúrno-výchovné organizácie a zariadenia v rozsahu ustanovenom osobitnými predpismi. Môže založiť štátny podnik a riadiť organizáciu obstarávajúcu niektorú z činností uvedených v § 21, ak slúži na uspokojovanie potrieb viacerých obcí a ak ju možno na tomto stupni účelnejšie riadiť. Vykonáva periodické revízie hospodárenia organizácií a zariadení ním riadených a spravovaných.

(6) Založenie štátneho podniku, ktorého zakladateľom je okresný národný výbor, rozvoj podniku, zásadnú zmenu predmetu jeho činnosti a zánik štátneho podniku⁷⁾ prerokúva okresný národný výbor s miestnym národným výborom alebo mestským národným výborom, v ktorého územnom obvode je sídlo štátneho podniku.

§ 28

Krajský národný výbor

(1) Krajský národný výbor zabezpečuje proporcionálny rozvoj hospodárstva a kultúrnej, zdravotníckej a sociálnej výstavby v kraji; za tým účelom vypracúva návrhy hospodárskych plánov a návrhy oblastných plánov, v rámci ktorých usmerňuje správne proporcie v rozvoji kraja. Zúčastňuje sa na ďalších prácach na príprave štátnych plánov rozvoja národného hospodárstva, úzko spolupracuje s ústrednými orgánmi štátnej správy a predkladá im iniciatívne návrhy na riešenie otázok dotýkajúcich sa rozvoja kraja.

(2) Krajský národný výbor vydáva záväzné stanoviská k návrhom na rozmiestnenie vybraných investícií podľa osobitných predpisov.

(3) Krajský národný výbor riadi okresné národné výbory, pomáha im a radí sa s nimi, zaoberá sa ich podnetmi a upozorneniami, dozerá na plnenie zákonov a zachovávanie štátnej disciplíny a vykonáva periodické revízie ich hospodárenia.

(4) Pri výkone štátnej správy sa krajský národný výbor zameriava predovšetkým na určenie základných úloh, riešenie koncepčných otázok a na dozor nad plnením zákonov a smerníc ústredných orgánov.

(5) Krajský národný výbor môže zakladať štátne podniky a riadiť štátne hospodárske organizácie, prípadne zriaďovať, riadiť alebo spravovať iné organizácie, ktoré slúžia na uspokojovanie potrieb viacerých okresov alebo krajov, ak je to na tomto stupni účelnejšie alebo ak ide o zvlášť špecializované služby. Vykonáva periodické revízie hospodárenia organizácií ním riadených a spravovaných.

(6) Založenie štátneho podniku, ktorého zakladateľom je krajský národný výbor, rozvoj podniku, zásadnú zmenu predmetu jeho činnosti a zánik štátneho podniku⁷⁾ prerokúva krajský národný výbor s miestnym národným výborom alebo mestským národným výborom, v ktorého územnom obvode je sídlo štátneho podniku.

Oddiel 3

Plán, rozpočet a hospodárenie s majetkom

§ 29

Národný výbor zostavuje a schvaľuje

- a) strednodobý hospodársky plán,
- b) vykonávací hospodársky plán,
- c) strednodobý rozpočtový výhľad,
- d) rozpočet.

§ 30

(1) Pri spracovaní svojho hospodárskeho plánu krajský národný výbor vychádza z úloh a prostriedkov určených v štátnom pláne rozvoja národného hospodárstva a v štátnom rozpočte Slovenskej socialistickej republiky (ďalej len „štátny rozpočet“), ako aj z vlastného dlhodobého výhľadu opretého o technicko-ekonomické koncepcie a štúdie. Krajským národným výborom sú v strednodobom a vykonávacom štátnom pláne určené záväzné úlohy iba v nevyhnutnom rozsahu; v štátnom rozpočte sú určené finančné vzťahy k rozpočtom národných výborov (súhrnný finančný vzťah a účelové subvencie), prípadne ďalšie záväzné limity.

(2) V rámci záväzných úloh a limitov určených štátnym plánom a na podklade finančných vzťahov k rozpočtom národných výborov určených štátnym rozpočtom určí krajský a okresný národný výbor národným výborom nižších stupňov záväzné úlohy a limity a upravuje finančné vzťahy k ich rozpočtom; na ich podklade vypracujú národné výbory všetkých stupňov svoje hospodárske plány a rozpočty.

(3) Na zabezpečenie hlavných cieľov komplexného rozvoja miest, v ktorých pôsobia mestské národné výbory prvej kategórie, krajské národné výbory určujú pre tieto mestské národné výbory záväzné úlohy a v rámci finančných vzťahov k rozpočtom okresných národných výborov záväzné limity, najmä v oblasti investícií. V prípadoch určených vládou určujú krajské národné výbory tieto záväzné úlohy a záväzné limity aj pre mestské národné výbory druhej kategórie.

§ 31

(1) Rozpočet národného výboru obsahuje v ustanovenom členení príjmy a výdavky národného výboru a jeho rozpočtových organizácií vrátane finančných vzťahov k štátnym podnikom, ktorých je zakladateľom a k jeho štátnym hospodárskym a príspevkovým organizáciám.

(2) Rozpočet musí byť vyrovnaný.

(3) Miestne a mestské národné výbory prerokúvajú svoje rozpočty s občanmi.

§ 32

(1) Príjmy národného výboru tvoria najmä

- a) príjmy od štátnych podnikov založených národným výborom a od organizácií riadených alebo spravovaných národným výborom v rozsahu ustanovenom osobitnými predpismi;

- b) výnosy daní a poplatkov v rozsahu ustanovenom osobitnými predpismi;
- c) dotácie a subvencie zo štátneho rozpočtu alebo z rozpočtu národného výboru vyššieho stupňa;
- d) ostatné príjmy v rozsahu ustanovenom osobitnými predpismi;
- e) dobrovoľné príspevky od iných národných výborov, štátnych, družstevných a spoločenských organizácií;
- f) úvery.

(2) Príjmy národného výboru nie sú účelové, s výnimkou účelových subvencií zo štátneho rozpočtu a príjmov, ktorých účelovosť je ustanovená právnymi predpismi alebo orgánom, ktorý ich poskytuje.

§ 33

(1) Národný výbor musí v rozpočte zabezpečiť krytie všetkých svojich záväzkov, ktoré prevzal, záväzkov vyplývajúcich z plnenia zákonných povinností, prípadne aj odvody do rozpočtu národného výboru vyššieho stupňa, prípadne do štátneho rozpočtu.

(2) Ak národný výbor nedosahuje rozpočtom predpokladané príjmy, musí v zodpovedajúcom rozsahu obmedziť výdavky; pritom však musí zabezpečiť výdavky na krytie prevzatých záväzkov a výdavky na plnenie zákonných povinností.

§ 34

Národný výbor vytvára vlastné peňažné fondy, predovšetkým z prostriedkov zo svojho hospodárenia a využíva ich na ďalší rozvoj hospodárskej a kultúrnej výstavby.

§ 34a

Prebytky hospodárenia národného výboru sa mu ponechávajú na využitie na ďalší rozvoj územného obvodu.

§ 35

Národný výbor a organizácie založené, riadené alebo spravované národným výborom hospodária s majetkom v socialistickom celospoločenskom vlastníctve, ktorý slúži na plnenie ich úloh, alebo s majetkom, ku ktorému majú právo hospodárenia.

§ 36

Národný majetok, ku ktorému vykonáva právo hospodárenia štátna hospodárska organizácia riadená národným výborom, alebo národný majetok, ku ktorému má národný výbor právo hospodárenia a využíva ho na niektorý z účelov uvedených v § 21, môže sa opatrením nadriadených orgánov previesť do hospodárenia inej organizácie, ktorú národný výbor nezaložil, neriadi ani nespravuje, ak vznikne pochybnosť o tom, ktorej organizácii patrí právo hospodárenia s týmto majetkom, alebo ak ide o nehnuteľný majetok, ktorý je potrebný na uskutočnenie stavby, jej užívanie alebo na vykonanie asanácie.

Oddiel 4

Samostatná pôsobnosť národného výboru

§ 38

V otázkach starostlivosti o zlepšovanie životného prostredia, úrovne bývania a uspokojovania ďalších potrieb občanov rôznymi službami, o rozvíjanie kultúrneho a spoločenského života a o vytváranie podmienok pre rozvoj telesnej výchovy, športu a rekreácie ďalej pri výkone práv a povinností zakladateľa štátnych podnikov (§ 22a), riadenia svojich štátnych hospodárskych organizácií (§ 21 a 22), hospodárenia s majetkom (§ 35 a 36) a združovania prostriedkov a činností (§ 6b), určenia hospodárskeho plánu a rozpočtu a hospodárenia podľa neho (§ 29 až 33) a v otázkach zriaďovania a správy svojich fondov (§ 34) vykonávajú národné výbory svoju pôsobnosť samostatne, spravujúc sa len zákonmi a inými všeobecne záväznými právnymi predpismi a uzneseniami vlády.

Štvrtá hlava

NÁRODNÝ VÝBOR A JEHO ORGÁNY

Oddiel 1

Právomoc plenárneho zasadania národného výboru

§ 39

(1) Národný výbor na svojom plenárnom zasadaní prerokúva základné otázky komplexného ekonomického a sociálneho rozvoja svojho územného obvodu, najmä pokiaľ ide o poskytovanie a úroveň všetkých služieb pre obyvateľstvo, bývanie, bytovú výstavbu a údržbu bytového majetku, životné prostredie a ďalšie záujmy a potreby obyvateľstva. Zriaďuje si výkonné a kontrolné orgány, riadi ich činnosť a hodnotí výsledky ich práce. Všetky orgány národného výboru sú mu zo svojej činnosti zodpovedné.

(2) Plenárnemu zasadaniu národného výboru je vyhradené

- a) schvaľovať dlhodobé koncepcie rozvoja územného obvodu národného výboru; ak ide o krajský národný výbor, schvaľovať aj návrhy dlhodobých oblastných výhľadov a návrhy strednodobých a vykonávacích oblastných plánov;
- b) schvaľovať strednodobé a vykonávacie hospodárske plány národného výboru a hodnotiť ich plnenie; určiť celkové vzťahy k plánu a rozpočtu národných výborov nižších stupňov;
- c) schvaľovať volebné programy Národného frontu a kontrolovať ich plnenie;
- d) schvaľovať územné plány;
- e) schvaľovať rozpočet a záverečný účet národného výboru a rozhodovať o prijatí pôžičky alebo úveru;
- f) zakladať štátne podniky a rozhodovať o ich zániku, zlučovať a zrušovať štátne hospodárske organizácie a zriaďovať, zlučovať a zrušovať rozpočtové a iné organizácie a zariadenia národného výboru;
- g) rozhodovať o územných zmenách a o vytvorení jedného národného výboru pre viac obcí;
- h) určiť počet poslancov národného výboru a určiť počet a hranice volebných obvodov;
- ch) zriaďovať a zrušovať komisie, odbory a iné orgány národného výboru a určovať delbu práce medzi orgánmi národného výboru, schvaľovať rokovací poriadok plenárneho zasadania a výboru ľudovej kontroly, ako aj organizačný poriadok národného výboru;

- i) voliť predsedu, podpredsedov a tajomníka národného výboru a ďalších členov rady, ako aj predsedov, tajomníkov a ďalších členov komisií národného výboru, ako aj odvolávať ich z funkcie;
- j) voliť predsedu, podpredsedu a ďalších členov výboru ľudovej kontroly národného výboru a odvolávať ich z funkcie, ako aj schvaľovať plán činnosti tohto výboru; prerokúvať výsledky dôležitých kontrol a návrhy na opatrenia;
- k) ustanovovať vedúcich odborov národného výboru a hygienika a odvolávať ich z funkcie, ako aj ustanovovať a odvolávať z funkcie náčelníka správy Zboru požiarnej ochrany na návrh náčelníka správy Zboru požiarnej ochrany vyššieho stupňa;
- l) uznávať sa o všeobecne záväzných nariadeniach národného výboru;
- m) voliť a odvolávať z funkcie sudcov z ľudu;
- n) uznávať sa o prenesení pôsobnosti národného výboru na národné výbory nižších stupňov podľa osobitných predpisov;
- o) udeľovať čestné občianstvo obce (mesta) a ceny národného výboru.

(3) Plenárne zasadanie národného výboru si môže vyhradiť rozhodnutie v akejkoľvek ďalšej otázke, ktorá patrí do pôsobnosti jeho orgánov.

§ 40

(1) Národný výbor môže rozhodnúť, že niektoré základné otázky života obce alebo mesta alebo činnosti národného výboru predloží pred svojím rozhodnutím na prerokovanie občanom; urobí tak vždy, ak ide o dlhodobú koncepciu rozvoja územného obvodu, volebný program Národného frontu, územný plán obce alebo mesta, návrh rozpočtu národného výboru, závažné územné zmeny (najmä zlúčenie, rozdelenie a zrušenie obce) alebo vytvorenie jedného národného výboru pre viac obcí, návrh všeobecne záväzného nariadenia významnou mierou upravujúceho oprávnenia a povinnosti občanov a zásadné zmeny v obchodnej sieti a v sieti služieb. Národný výbor môže rozhodnúť, že niektoré základné otázky života obce alebo mesta predloží pred svojím rozhodnutím na vyjadrenie organizáciám združeným v Národnom fronte.

(2) Národný výbor v úzkej súčinnosti s organizáciami združenými v Národnom fronte zabezpečí, aby občania mali možnosť sa s navrhovanými opatreniami riadne oboznámiť. Občania uplatňujú svoje pripomienky na verejných zhromaždeniach, na schôdzach občianskych výborov, prostredníctvom organizácií združených v Národnom fronte, prostredníctvom svojich poslancov alebo písomným podaním národnému výboru.

§ 41

Okresný a krajský národný výbor zvoláva na posúdenie niektorých dôležitých otázok týkajúcich sa činnosti národných výborov konferencie národných výborov nižších stupňov.

Oddiel 2

Rokovanie plenárneho zasadania národného výboru

§ 42

(1) Plenárne zasadanie národného výboru sa schádza najmenej štyrikrát do roka na riadne zasadanie.

(2) Zasadanie národného výboru zvoláva predseda národného výboru na základe uznesenia rady. Ak o to požiada aspoň štvrtina poslancov alebo národný výbor vyššieho stupňa alebo jeho rada,

prípadne vláda, je predseda národného výboru povinný zvolať národný výbor na mimoriadne zasadanie, a to tak, aby sa zasadanie konalo najneskôr do 14 dní.

(3) Prípravu zasadania národného výboru organizuje jeho rada v súčinnosti s komisiami a poslancami; pritom úzko spolupracuje s národnými výbormi nižších stupňov, orgánmi Národného frontu a organizáciami v ňom združenými, štátnymi orgánmi a organizáciami, ktorých činnosti sa týka vec, ktorá sa má na plenárnom zasadaní prerokovať. Návrhy môžu prekladať rada, komisie alebo jednotliví poslanci. Národný výbor si na preverenie predložených návrhov môže vyžadovať stanoviská, najmä svojho výboru ľudovej kontroly, prípadne pracovných skupín poslancov a ďalších občanov, ďalej odborné posudky a vyjadrenia. S otázkami, ktoré budú predmetom rokovania plenárneho zasadania, musia byť poslanci včas oboznámení.

§ 43

(1) Plenárne zasadania národného výboru sú verejné. Rada upovedomuje občanov o mieste a čase rokovania a o navrhnutom programe.

(2) Ak o slovo požiada poslanec národného výboru vyššieho stupňa, poslanec Slovenskej národnej rady alebo poslanec Federálneho zhromaždenia, prípadne zástupca vlády, musí sa mu udeliť. Slovo sa môže udeliť aj občanovi, ktorý nie je poslancom.

§ 44

Pre platnosť uznesenia plenárneho zasadania národného výboru je potrebný súhlas nadpolovičnej väčšiny hlasov všetkých poslancov. Hlasuje sa spravidla zdvihnutím ruky.

§ 45

(1) Plenárne zasadanie národného výboru vedie jeho predseda. Predseda spolu s tajomníkom podpisuje všeobecne záväzné nariadenia národného výboru a iné jeho uznesenia. Predseda národného výboru zastupuje národný výbor navonok. Predsedu zastupuje podpredseda národného výboru alebo iný člen rady poverený národným výborom.

(2) Predseda národného výboru má pri významných príležitostiach a občianskych obradoch právo používať závesný odznak so štátnym znakom. Rada národného výboru môže určiť, v ktorých prípadoch môže tento odznak používať iný poslanec národného výboru.

(3) Úlohy predsedu Národného výboru mesta Košíc plní primátor mesta Košíc a úlohy podpredsedov tohto národného výboru plnia námestníci primátora. Primátor ako predstaviteľ mesta má právo používať primátorské insígnie.

Oddiel 3

Rada

§ 46

(1) Rada je výkonný orgán národného výboru so všeobecnou pôsobnosťou. Organizuje a zjednocuje plnenie úloh národného výboru na všetkých úsekoch. Rozhoduje najmä o otázkach, ktoré svojím významom presahujú rámec jedného odvetvia, prípadne úseku štátnej správy.

(2) Rada národného výboru najmä

- a) rozpracúva a zabezpečuje plnenie úloh, ktoré vyplývajú z uznesení národného výboru, rád národných výborov vyšších stupňov a z uznesení vlády; prerokúva a rieši iniciatívne návrhy komisií, poslancov, odborov a iných orgánov národného výboru a národných výborov nižších

- stupňov a ich rád; organizuje práce na príprave plánu a rozpočtu národného výboru a prerokúva ich návrhy;
- b) hodnotí výsledky činnosti organizácií riadených alebo spravovaných národným výborom, vymenúva a odvoláva ich vedúcich, určuje ich plat a zásady ich hmotnej zainteresovanosti; vymenúva a odvoláva aj hlavných kontrolórov týchto organizácií;
 - c) pripravuje návrhy dlhodobých oblastných výhľadov a návrhy strednodobých a vykonávacích oblastných plánov;
 - d) koordinuje prípravu záväzných stanovísk pripravovaných orgánmi národného výboru;
 - e) navrhuje a koordinuje prípravu združovania prostriedkov a činností;
 - f) plní voči štátnym podnikom založeným národným výborom úlohy zakladateľa podľa osobitných predpisov, ak nie sú vyhradené plenárnemu zasadaniu (§ 22b a 39), alebo komisii národného výboru (§ 54);
 - g) vymedzuje spôsobom a v rozsahu ustanovenom osobitnými zákonmi podiel organizácií na zabezpečovaní komplexného ekonomického a sociálneho rozvoja územného obvodu národného výboru a na tvorbe a ochrane životného prostredia;
 - h) riadi a zjednocuje činnosť komisií národného výboru a utvára podmienky pre ich prácu; zabezpečuje a kontroluje prerokúvanie a riešenie ich návrhov, podnetov a pripomienok;
 - ch) utvára priaznivé podmienky pre účinnú prácu poslancov národného výboru;
 - i) riadi činnosť odborov, správnych komisií a osobitných orgánov národného výboru a ukladá im úlohy, dozerá na ich plnenie a dbá o racionalizáciu ich činnosti; určuje pracovnú náplň odborov, ich vnútornú organizáciu a počty pracovníkov; určuje zásadné úlohy v kádrovej práci, stará sa o rast kvalifikácie pracovníkov odborov a určuje plat vedúcim odborov a vedúcim osobitných orgánov (§ 63b);
 - j) kontroluje a hodnotí výkon štátnej správy orgánmi národného výboru a orgánmi národných výborov nižších stupňov;
 - k) riadi vedúcich organizácií (zariadení) riadených alebo spravovaných národným výborom, ktoré obstarávajú činnosti uvedené v § 21;
 - l) ukladá socialistickým organizáciám povinnosť poskytnúť osobnú a vecnú pomoc pri odstraňovaní následkov živelnej pohromy alebo inej mimoriadnej udalosti (§ 24c);
 - m) ak ide o radu miestneho národného výboru alebo mestského národného výboru, vyjadruje sa k založeniu a k zániku štátnych podnikov, spoločných podnikov a družstevných podnikov, k ich rozvoju a k zásadným zmenám predmetu ich činnosti;⁷⁾ ďalej sa vyjadruje k vzniku a k zániku jednotných roľníckych družstiev, bytových, spotrebných, výrobných, prípadne iných družstiev, k ich rozvoju a k zásadným zmenám predmetu ich činnosti;⁸⁾
 - n) udeľuje verejné uznania;
 - o) schvaľuje svoj rokovací poriadok a pracovný poriadok národného výboru;
 - p) hodnotí výsledky socialistickej súťaže organizovanej národným výborom.

(3) Rada národného výboru môže v nevyhnutných a neodkladných prípadoch vydať všeobecne záväzné nariadenie. Také nariadenie však stratí platnosť, ak nebude schválené na najbližšom zasadnutí národného výboru.

§ 47

(1) Rada je podriadená a zodpovedná plenárnemu zasadaniu národného výboru, ktoré môže radu a jej jednotlivých členov kedykoľvek odvolať. Rada podáva na každom riadnom plenárnom zasadnutí národného výboru správu o svojej činnosti.

(2) Rada národného výboru vyššieho stupňa usmerňuje a riadi činnosť rád národných výborov nižších stupňov a pomáha im pri plnení úloh.

§ 48

(1) Rada miestneho alebo mestského národného výboru má v obciach alebo v mestách s počtom

od 600 obyvateľov	5-7 členov,
od 600 do 1 500 obyvateľov	7-9 členov,
od 1 500 do 5 000 obyvateľov	9-11 členov,
od 5 000 do 10 000 obyvateľov	10-13 členov,
od 10 000 do 20 000 obyvateľov	11-14 členov,
nad 20 000 obyvateľov	12-15 členov.

(2) Rada okresného národného výboru má dvanásť až pätnásť členov.

(3) Rada krajského národného výboru má pätnásť až osemnásť členov.

§ 49

(1) Radu národného výboru tvorí predseda, podpredsedovia, tajomník národného výboru a ďalší členovia volení národným výborom z poslancov na celé volebné obdobie.

(2) Rada zotrváva vo svojej funkcii aj po uplynutí volebného obdobia, dokiaľ si novozvolený národný výbor nezvolí radu.

§ 50

Rada rozhoduje vždy v sboe, schádza sa na schôdze podľa potreby. Uznáva sa väčšinou hlasov všetkých svojich členov.

§ 50a

Predseda, podpredsedovia a tajomník národného výboru plnia úlohy koordinačnej a kontrolnej povahy, ktorými ich poverí rada národného výboru a ktoré nevyžadujú kolektívne rozhodovanie.

§ 51

(1) Predseda vedie schôdze rady a spolu s tajomníkom podpisuje jej uznesenia; medzi schôdzami rady koordinuje činnosť podpredsedov a tajomníka národného výboru.

(2) Predseda je oprávnený pozastaviť výkon uznesenia rady, ak predpokladá, že odporuje všeobecne záväznému právnemu predpisu alebo uzneseniu národného výboru. Vec potom predloží na rozhodnutie najbližšiemu plenárnemu zasadnutiu národného výboru.

§ 52

(1) Tajomník národného výboru riadi prípravu plánu činnosti národného výboru a jeho rady a koordinuje prípravu plánov činnosti jeho komisií a aktívov; dbá tiež o účelnú organizáciu práce odborov a pomocných útvarov a o plynulý chod ich práce.

(2) V rozsahu vymedzenom organizačným poriadkom národného výboru plní tajomník úlohy vedúceho organizácie v pracovnoprávných vzťahoch pracovníkov národného výboru, s výnimkou pracovníkov aparátu výboru ľudovej kontroly.

§ 52a

Ak nevyplýva z osobitných predpisov inak, organizačný poriadok národného výboru ustanoví, kto plní úlohy vedúceho organizácie podľa osobitných predpisov na jednotlivých úsekoch činnosti národného výboru.

Oddiel 4

Komisie a správne komisie

§ 53

Národný výbor zriaďuje pre úseky svojej práce komisie, a to s prihliadnutím na rozsah svojich úloh.

§ 54

(1) Komisie sa ako iniciatívne orgány zaoberajú otázkami rozvoja na svojom úseku a predkladajú svoje návrhy národnému výboru alebo jeho rade a vyjadrujú sa k návrhom pripravovaným pre plenárne zasadanie národného výboru. Vychádzajú pritom zo znalostí miestnych podmienok, potrieb a záujmov občanov.

(2) Komisie ako kontrolné orgány dozerajú na činnosť organizácií založených, riadených alebo spravovaných národným výborom, nezasahujú však do otázok ich operatívneho riadenia. Dozerajú aj na prácu odborov a správnych komisií, najmä na dodržiavanie socialistickej zákonnosti pri výkone štátnej správy a na včasnosť a kvalitu vybavovania vecí občanov. Ak zistia nedostatky v práci odborov, správnych komisií alebo v činnosti organizácií riadených alebo spravovaných národným výborom, ukladajú vedúcim týchto orgánov a organizácií záväzné opatrenia na ich odstránenie. Riaditeľov štátnych podnikov založených národným výborom upozorňujú na zistené nedostatky. Ak sa nedosiahne náprava, predkladajú príslušné návrhy rade. Komisie ďalej sledujú a kontrolujú, ako sa na jednotlivých úsekoch činnosti národného výboru uplatňuje jeho pôsobnosť a právomoc a ako sa vykonávajú uznesenia národného výboru a jeho rady.

(3) Komisie kontrolujú aj činnosť organizácií, ktoré národný výbor nezaložil, neriadi ani nespravuje, ak ide o činnosti uvedené v § 7 ods. 2.

(4) Pri svojej kontrolnej činnosti sa komisie opierajú o poznatky občanov a občianskych výborov a spolupracujú s nimi.

(5) Komisie ako výkonné orgány robia opatrenia uvedené v § 38 a ďalšie opatrenia v otázkach, ktoré im zverilo plenárne zasadanie národného výboru. Nemôžu robiť opatrenia vo veciach, ktoré sú vyhradené plenárnemu zasadaniu národného výboru (§ 22b a § 39) alebo jeho rade (§ 46). Komisie miestneho a mestského národného výboru, ktorý nezriadil odbory, plnia aj úlohy odborov.

§ 55

(1) Národný výbor volí členov komisie z poslancov a ďalších občanov, predovšetkým z tých, ktorých mu navrhli spoločenské organizácie. Väčšina členov komisie musí byť poslancami.

(2) Predsedom komisie je poslanec národného výboru. Riadi a organizuje prácu komisie a dbá o plnenie jej uznesení. Je oprávnený pozastaviť výkon uznesenia komisie, ak predpokladá, že

odporuje všeobecne záväznému právnomu predpisu alebo uzneseniu národného výboru. Vec potom predloží rade na jej najbližšej schôdzi.

(3) Komisia sa schádza podľa potreby. Uznáva sa väčšinou hlasov všetkých členov.

§ 56

(1) Komisia národného výboru nižšieho stupňa nie je podriadená komisii národného výboru vyššieho stupňa.

(2) Pre vzťah komisií národného výboru k orgánom národného výboru vyššieho stupňa vo veciach správneho konania platia ustanovenia zákona o správnom konaní.

§ 57

(1) V prípadoch ustanovených zákonom zriaďuje národný výbor správne komisie, ktorým patrí rozhodovať o právach a povinnostiach občanov a organizácií, prípadne plniť ďalšie úlohy na úsekoch, pre ktoré sú zriadené.

(2) Národný výbor volí členov správnej komisie z radov svojich poslancov a ďalších občanov, predovšetkým tých, ktorých mu navrhli spoločenské organizácie. Predsedom správnej komisie je poslanec národného výboru; riadi a organizuje prácu správnej komisie a dbá o plnenie jej uznesení.

(3) Správna komisia sa uznáva väčšinou hlasov všetkých svojich členov, ak osobitný zákon neustanovuje inak.

(4) Správne komisie riadi rada a sú podriadené aj príslušnej správnej komisii národného výboru vyššieho stupňa; ak ide o správnu komisiu krajského národného výboru, je podriadená príslušnému ústrednému orgánu štátnej správy.

Oddiel 5

Výbory ľudovej kontroly národných výborov

§ 58

Krajské národné výbory, okresné národné výbory, mestské národné výbory a miestne národné výbory v strediskových obciach zriaďujú výbory ľudovej kontroly; po prerokovaní s výborom ľudovej kontroly príslušného okresného národného výboru ich môžu zriadiť aj ostatné miestne národné výbory.

§ 59

(1) Výbor ľudovej kontroly národného výboru pozostáva z predsedu, podpredsedu a ďalších členov, ktorých volí a odvoláva plenárne zasadanie národného výboru z poslancov národného výboru a ďalších občanov. K voľbe a odvolaniu podpredsedu, ak nie je poslancom národného výboru, je potrebné vyjadrenie výboru ľudovej kontroly národného výboru vyššieho stupňa, a ak ide o podpredsedu výboru ľudovej kontroly krajského národného výboru, vyjadrenie Výboru ľudovej kontroly Slovenskej socialistickej republiky. Členstvo vo výbore ľudovej kontroly národného výboru je nezlučiteľné s funkciou predsedu, podpredsedu, tajomníka, predsedu komisie a vedúceho odboru príslušného národného výboru, národného výboru nižšieho stupňa alebo s funkciou vedúceho organizácie založenej, riadenej alebo spravovanej národným výborom.

(2) Predsedom výboru ľudovej kontroly národného výboru je poslanec národného výboru; má právo sa zúčastňovať na schôdzach rady s poradným hlasom. Predsedu výboru ľudovej kontroly zastupuje podpredseda.

(3) Odborné práce pre výbory ľudovej kontroly národných výborov obstaráva aparát. Počty pracovníkov aparátu a náklady na ne určuje plenárne zasadanie národného výboru na návrh výboru ľudovej kontroly, a to aj s prihliadnutím na úlohy, ktoré výbory ľudovej kontroly národných výborov plnia na základe osobitných predpisov.

§ 60

(1) Výbor ľudovej kontroly národného výboru sa schádza podľa potreby. Na svojich schôdzach rozhoduje o zásadných otázkach patriacich do pôsobnosti výboru. Výbor sa uznáva nadpolovičnou väčšinou hlasov všetkých svojich členov. Uznesenia výboru ľudovej kontroly vydáva jeho predseda. Predseda výboru ľudovej kontroly národného výboru je oprávnený pozastaviť výkon uznesenia výboru, ak má za to, že uznesenie odporuje všeobecne záväznému právnemu predpisu alebo uzneseniu národného výboru; vec predloží na rozhodnutie najbližšiemu plenárnemu zasadaniu národného výboru.

(2) O ostatných otázkach patriacich do pôsobnosti výboru ľudovej kontroly národného výboru rozhoduje predseda, podpredseda, prípadne ďalší poverení členovia a pracovníci výboru v rozsahu im zverenej právomoci.

Oddiel 6

Odbory

§ 61

Národné výbory zriaďujú pre jednotlivé odvetvia (úseky) svojej pôsobnosti odbory a to s prihliadnutím na rozsah svojich úloh.

§ 62

Odbory v odvetviach a na úsekoch, pre ktoré sú zriadené,

- a) vykonávajú štátnu správu s výnimkou vecí patriacich do právomoci plenárneho zasadania národného výboru, jeho rady, komisií a správnych komisií;
- b) vedú po odbornej stránke organizácie a zariadenia riadené alebo spravované národným výborom;
- c) spracúvajú odborné podklady na rokovanie národného výboru, jeho rady, komisií a správnych komisií a zabezpečujú plnenie uznesení národného výboru a jeho orgánov.

§ 63

(1) Odbor riadi rada národného výboru; odbor zodpovedá rade za všetku svoju činnosť. Vo veciach uvedených v § 62 písm. a) a b), ak nejde o veci uvedené v § 38, je podriadený aj odboru národného výboru vyššieho stupňa, a ak ide o odbor krajského národného výboru, aj príslušnému ústrednému orgánu štátnej správy.

(2) Prácu odboru riadi a za ňu zodpovedá jeho vedúci.

(3) Odbory informujú poslancov o svojej činnosti i o poznatkoch z činnosti organizácií a zariadení riadených alebo spravovaných národným výborom.

(4) Pracovníci odborov sú povinní zúčastňovať sa na schôdzach a besedách poslancov s voličmi a pomáhať im v ich práci vo volebnom obvode.

§ 63a

Ministerstvo vnútra a životného prostredia Slovenskej socialistickej republiky (ďalej len „ministerstvo vnútra a životného prostredia“) po dohode s príslušnými ústrednými orgánmi štátnej správy ustanoví všeobecne záväzným právnym predpisom predpoklady pre výkon funkcií, ktoré vyžadujú osobitnú odbornú spôsobilosť. Vymedzí najmä obsah odbornej spôsobilosti, spôsob jej overovania a formy ďalšieho zdokonaľovania, ak nie sú ustanovené osobitnými predpismi.

§ 63b

Osobitné orgány

V prípadoch ustanovených zákonom zriaďujú národné výbory na výkon štátnej správy v príslušnom odvetví (úseku) osobitné orgány; zákon ustanoví aj postavenie a pôsobnosť týchto orgánov.

Oddiel 7

Občianske výbory a iné aktívy národného výboru

§ 64

Občianske výbory

(1) Mestské národné výbory a obvodné národné výbory, ako aj miestne národné výbory v strediskových obciach zriaďujú občianske výbory. Miestne národné výbory v ostatných obciach môžu zriaďovať občianske výbory, ak to vyžaduje rozsah územia a osobitné podmienky hospodárskeho a kultúrneho rozvoja. Občania volia členov občianskych výborov na verejných zhromaždeniach na dobu 5 rokov.

(2) Občianske výbory umožňujú občanom uplatňovať ich potreby a záujmy v činnosti národného výboru a národných výborov vyšších stupňov. Občianske výbory sa môžu obracať so svojimi návrhmi, podnetmi a otázkami na orgány národného výboru; tieto orgány sú povinné sa nimi zaoberať a informovať občianske výbory najneskôr do 30 dní o spôsobe vybavenia. Organizáciám, ktoré založil, riadi alebo spravuje národný výbor alebo národné výbory vyšších stupňov, môžu predkladať požiadavky na riešenie dôležitých potrieb a záujmov občanov, najmä pokiaľ ide o služby, opravy domového majetku, odvoz odpadkov, údržbu verejných priestranstiev a verejnej zelene; organizácie sú povinné oznámiť občianskemu výboru najneskôr do 30 dní, ako budú tieto požiadavky riešené. Občianske výbory kontrolujú, ako organizácie plnia prijaté opatrenia.

(3) Občianske výbory organizujú účasť občanov na riešení verejných záležitostí, najmä pri zvelaďovaní obce (mesta), ochrane životného prostredia, ochrane bytového majetku, upevňovaní verejného poriadku a socialistického spoluzitia. Usmerňujú činnosť domových komisií a domových dôverníkov.

(4) Občianske výbory sa podieľajú na tvorbe, plnení a kontrole volebných programov Národného frontu. Vyjadrujú sa k návrhom uznesení národného výboru, ktoré sa týkajú riešenia potrieb a záujmov občanov.

(5) Občianske výbory môžu hospodáriť s finančnými prostriedkami, ktoré pre národný výbor získali svojou činnosťou alebo ktoré im národný výbor zveril.

(6) Národný výbor môže v záujme styku s občanmi poveriť občianske výbory plnením niektorých svojich úloh, ak nejde o rozhodnutia vo veciach štátnej správy. Poverovať občianske výbory plnením úloh môže len plenárne zasadanie národného výboru alebo jeho rada.

(7) Občianske výbory úzko spolupracujú s poslancami národného výboru, pomáhajú im v ich činnosti vo volebných obvodoch a organizujú v spolupráci s nimi a organizáciami združenými v Národnom fronte verejné zhromaždenia (schôdze) občanov.

(8) Zástupcovia organizácií, ktoré založil, riadi alebo spravuje národný výbor a národné výbory vyšších stupňov, sú povinní na vyzvanie poslanca zúčastniť sa verejného zhromaždenia (schôdze) občanov a schôdze občianskeho výboru.

§ 65

(1) Pre účasť občanov na spoločensky prospešnej práci, pre hlbšie poznávanie ich potrieb a záujmov a pre riešenie otázok vyžadujúcich všestranné posúdenie zriaďuje si národný výbor a jeho orgány poradné sbory, pracovné komisie a iné svoje aktívy.

(2) Národné výbory dbajú o to, aby nimi spravované alebo riadené organizácie a zariadenia vytvárali svoje aktívy pre účasť občanov na svojej práci.

Piata hlava

RIADENIE NÁRODNÝCH VÝBOROV A ICH ORGÁNOV

Oddiel 1

Vzťahy národného výboru k ústredným orgánom a k národným výborom vyššieho stupňa

§ 66

(1) Stupne a druhy národných výborov, ako aj ich postavenie, pôsobnosť a organizáciu upravuje v medziach ústavných zákonov Slovenská národná rada.⁹⁾

(2) Slovenská národná rada usmerňuje činnosť národných výborov na plnenie kľúčových úloh. Zovšeobecňuje skúsenosti národných výborov, hodnotí účinnosť foriem a metód ich práce, pôsobí na uplatňovanie demokratických princípov v ich činnosti a uznáva sa na opatreniach na zlepšenie ich výstavby a práce.

(3) Slovenská národná rada umožňuje národným výborom účasť na prerokúvaní návrhov zákonov a uznesení Slovenskej národnej rady k otázkam činnosti národných výborov a na kontrole pôsobenia zákonov. Národné výbory sa môžu obracať priamo na Slovenskú národnú radu s iniciatívnymi podnetmi.

§ 67

(1) Vláda riadi a kontroluje prácu národných výborov a vytvára vhodné podmienky pre ich činnosť.

(2) Vláda najmä

- a) zjednocuje činnosť ministerstiev (ústredných orgánov štátnej správy) vo vzťahu k národným výborom;
- b) zabezpečuje realizáciu jednotnej štátnej politiky v otázkach komplexného ekonomického a sociálneho rozvoja územných obvodov národných výborov;
- c) určuje plánom a rozpočtom krajským národným výborom úlohy a prostriedky,

- d) môže určiť krajským národným výborom záväzné úlohy a limity, ako aj orientačné ukazovatele na zabezpečenie súladu medzi rozvojom ústredne riadených odvetví a hospodárstvom národných výborov;
- e) rozhoduje o zásadných otázkach týkajúcich sa výkonu štátnej správy v pôsobnosti národných výborov;
- f) rieši sporné otázky, ktoré sa pri rozpracúvaní a uskutočňovaní celoštátnej politiky vyskytnú medzi krajskými národnými výbormi a ministerstvami (ústrednými orgánmi štátnej správy) a medzi krajskými národnými výbormi navzájom;
- g) kontroluje, ako národné výbory plnia úlohy a hodnotí výsledky ich činnosti;
- h) prerokúva zásadné otázky komplexného ekonomického a sociálneho rozvoja jednotlivých krajov.

(3) Vláda podáva Slovenskej národnej rade zprávy o činnosti národných výborov, o stave plnenia úloh v ich pôsobnosti a o opatreniach prijatých vládou pri riadení národných výborov.

§ 67a

Na zabezpečenie riadiacej a kontrolnej úlohy vlády vo vzťahu k národným výborom

- a) ministerstvá (ústredné orgány štátnej správy) predkladajú vláde
 1. návrhy koncepcií rozvoja odvetví (úsekov) riadených a spravovaných národnými výbormi,
 2. návrhy vo veciach, ktoré patria do samostatnej pôsobnosti národných výborov, ak nie sú zákonom splnomocnené na ich úpravu všeobecne záväzným právnym predpisom (§ 38);
- b) ministerstvo vnútra a životného prostredia
 1. organizuje jednotný postup ministerstiev (ústredných orgánov štátnej správy) pri príprave návrhov na rokovanie vlády a pri plnení opatrení prijatých vládou v otázkach týkajúcich sa národných výborov,
 2. koordinuje vydávanie smerníc ministerstiev (ústredných orgánov štátnej správy), ktoré sa týkajú národných výborov a nimi riadených alebo spravovaných organizácií,
 3. koordinuje prípravu podkladov na kontrolnú činnosť vlády z hľadiska dodržiavania právnych predpisov a plnenia uznesení vlády v činnosti národných výborov, ako aj v činnosti ministerstiev (ústredných orgánov štátnej správy) vo vzťahu k národným výborom,
 4. zabezpečuje v spolupráci s ostatnými ministerstvami (ústrednými orgánmi štátnej správy) utváranie podmienok pre zvyšovanie politickej a odbornej úrovne pracovníkov národných výborov,
 5. vykonáva rozbor činnosti národných výborov, organizuje výmenu skúseností z ich práce a usmerňuje a vyhodnocuje súfaže národných výborov,
 6. usmerňuje organizovanie informačného systému národných výborov.

§ 68

(1) Ministerstvá (ústredné orgány štátnej správy) riadia v rámci zákonov výkon štátnej správy v príslušnom odvetví (úseku) vydávaním všeobecne záväzných právnych predpisov a smerníc, kontrolujú výkon štátnej správy a dodržiavanie socialistickej zákonnosti, zovšeobecňujú získané poznatky z tejto činnosti národných výborov a robia opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov.

(2) Ministerstvá (ústredné orgány štátnej správy), do pôsobnosti ktorých patria odvetvia (úseky) riadené alebo spravované národnými výbormi, ďalej

- a) riadia po odbornej stránke činnosť národných výborov na základe vládou schválených koncepcií rozvoja odvetví (úsekov);

- b) zabezpečujú odborné vedenie rozpočtových a príspevkových organizácií a zariadení národných výborov;
- c) podieľajú sa na príprave návrhov strednodobých a vykonávacích hospodárskych plánov a rozpočtov krajských národných výborov;
- d) zabezpečujú jednotný postup pri používaní právnych predpisov v činnosti národných výborov;
- e) pomáhajú po odbornej stránke národným výborom a organizáciám nimi riadeným alebo spravovaným zabezpečovať úlohy a zdokonaľovať metódy činnosti;
- f) usmerňujú vedecko-technický rozvoj a racionalizáciu riadiacich a správnych činností;
- g) starajú sa o výchovu odborných kádrov národných výborov a organizácií a zariadení nimi riadených alebo spravovaných.

(3) Ministerstvá (ústredné orgány štátnej správy) pôsobiace v ústredne riadených odvetviach

- a) spracúvajú v spolupráci s krajskými národnými výbormi koncepciu rozvoja odvetvia (odboru) a návrhy strednodobých plánov; prerokúvajú s nimi prípravu dôležitých investícií a opatrenia týkajúce sa rozmiestnenia závodov a prevádzkárni a zmeny v zamestnanosti obyvateľstva,
- b) zabezpečujú, aby nimi riadené orgány a organizácie koordinovali svoju činnosť s národnými výbormi, najmä s okresnými národnými výbormi, mestskými národnými výbormi a miestnymi národnými výbormi v strediskových obciach a prerokúvali s nimi všetky závažné opatrenia týkajúce sa rozvoja územných obvodov národných výborov.

§ 71

Národný výbor vyššieho stupňa usmerňuje, kontroluje a riadi činnosť národných výborov nižšieho stupňa; dbá pritom plne na ich právomoc a zodpovednosť. Spolupracuje s nimi pri príprave vlastných opatrení, oboznamuje ich s dôležitými otázkami spoločenského rozvoja, ktoré riešia vyššie orgány, poskytuje im všestrannú pomoc a opiera sa o ich iniciatívu.

Oddiel 2

Náprava nesprávnych opatrení

§ 72

(1) Plenárne zasadanie národného výboru môže nesprávne uznesenie rady alebo komisie zmeniť alebo zrušiť; urobí tak vždy, ak také uznesenie odporuje zákonu alebo inému všeobecne záväznému právnomu predpisu alebo ustanovenému plánu, rozpočtu alebo inému jeho uzneseniu. Nesprávne opatrenie odboru (správnej komisie) zruší alebo zmení, ak nápravu neurobí sama rada.

(2) Ak rada predpokladá, že niektoré uznesenie komisie je nesprávne, môže jeho výkon pozastaviť a predložiť vec na rozhodnutie národnému výboru na jeho najbližšom plenárnom zasadaní. Toto oprávnenie rade nepatrí, ak ide o uznesenie výboru ľudovej kontroly národného výboru.

(3) Nesprávne opatrenie odboru (správnej komisie) môže zrušiť alebo zmeniť rada.

§ 73

(1) Ak všeobecne záväznú nariadenie národného výboru odporuje zákonu alebo inému všeobecne záväznému právnomu predpisu alebo všeobecne záväznému nariadeniu národného výboru vyššieho stupňa, národný výbor vyššieho stupňa také nariadenie zruší. Ak ide o všeobecne záväznú nariadenie krajského národného výboru, zruší ho Slovenská národná rada.

(2) V prípadoch uvedených v odseku 1 rada národného výboru vyššieho stupňa výkon takéhoto všeobecne záväzného nariadenia pozastaví a predloží vec svojmu národnému výboru na jeho najbližšom zasadaní. Ak ide o všeobecne záväzné nariadenie krajského národného výboru, pozastaví ho vláda a predloží vec Slovenskej národnej rade.

§ 74

(1) Ak uznesenie plenárneho zasadania národného výboru odporuje zákonu, inému všeobecne záväznému predpisu, uzneseniu plenárneho zasadania národného výboru vyššieho stupňa, uzneseniam alebo smerniciam vyšších štátnych orgánov a ak nápravu neurobí národný výbor sám, národný výbor vyššieho stupňa alebo vláda také uznesenie zruší.

(2) V prípadoch uvedených v odseku 1 rada národného výboru vyššieho stupňa výkon takého uznesenia pozastaví a predloží vec svojmu národnému výboru na jeho najbližšom zasadaní.

§ 75

Ak je niektoré uznesenie rady národného výboru nesprávne a ak národný výbor neurobí nápravu sám, zruší ho rada národného výboru vyššieho stupňa alebo vláda.

§ 76

Ak je niektoré opatrenie odboru (správnej komisie) vo veciach uvedených v § 62 písm. a) a b), ak nejde o veci uvedené v § 38 nesprávne a ak nápravu neurobí národný výbor alebo jeho rada, môže ho zrušiť odbor (správna komisia) národného výboru vyššieho stupňa, ak ide o opatrenie odboru (správnej komisie) krajského národného výboru, príslušný ústredný orgán štátnej správy.

§ 77

Uznesenie plenárneho zasadania národného výboru, rady alebo komisie alebo opatrenie odboru vo veciach uvedených v § 38 zruší orgán vyššieho stupňa len vtedy, ak sú v rozpore so zákonom alebo s iným všeobecne záväzným právnym predpisom alebo s uznesením vlády.

§ 78

O náprave rozhodnutí vydaných v správnom konaní platia ustanovenia zákona o správnom konaní.

Šiesta hlava ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

§ 79

(2) Ustanovenie § 1 ods. 1 zákona č. 93/1964 Zb. o určení odborov štátnej správy, v ktorých pôsobia povereníci Slovenskej národnej rady a o súvisiacich zmenách v organizácii niektorých ústredných orgánov, v znení zákonného opatrenia č. 1/1967 Zb. a zákona č. 29/1967 Zb. sa dopĺňa takto:

„i) vo všeobecnej vnútornej správe národných výborov, miestneho hospodárstva a archívniectva.“

§ 80

(1) Zrušujú sa

a) zákon č. 143/1949 Zb. o zmenách v organizácii verejnej správy a v pôsobnosti jej orgánov;

- b) zákon č. 65/1960 Zb. o národných výboroch;
- c) ustanovenia § 6 a § 7 ods. 1 a 2 zákona č. 32/1963 Zb. o organizácii riadenia poľnohospodárstva;
- d) ustanovenia § 13 prvej a druhej vety a § 14 zákona č. 34/1964 Zb. o voľbách do Národného zhromaždenia a do národných výborov;
- e) ustanovenia § 29 druhej vety a § 42 druhej vety Hospodárskeho zákonníka č. 109/1964 Zb.;
- f) vládne nariadenie č. 66/1960 Zb. o úprave niektorých pomerov poslancov národných výborov a občanov zvolených za členov komisií národných výborov v znení vládneho nariadenia č. 189/1960 Zb.;
- g) vládne nariadenie č. 71/1960 Zb. o rozšírení právomoci a zodpovednosti národných výborov a o usporiadaní a činnosti ich orgánov;
- h) vládne nariadenie č. 102/1961 Zb. o úprave pôsobnosti národných výborov podľa predpisov o využití nerastného bohatstva;
- ch) vládne nariadenie č. 11/1962 Zb. o prehĺbení organizácie riadenia poľnohospodárstva národnými výbormi;
- i) vládne nariadenie č. 93/1961 Zb. o spotrebiteľských radách;
- j) vládne nariadenie č. 59/1959 Zb. o občianskej kontrole prevádzkárni;
- k) časť II vyhlášky č. 83/1961 Zb. o úlohách orgánov ROH a národných výborov pri výkone dozoru a starostlivosti o bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci.

(2) Nedotknutý zostáva zákon č. 169/1949 Zb. o vojenských újazdoch.

(3) Doterajšie užšie komisie zriadené podľa osobitných predpisov sa spravujú ustanoveniami o správnych komisiách (§ 57).

§ 81

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. januárom 1968.

Čl. III

Ustanovenia osobitných právnych predpisov, ktoré upravujú zriaďovanie, zloženie a pôsobnosť správnych komisií, zostávajú nedotknuté.

Čl. V

(1) Funkciu opatrovníka občana, ktorý bol rozhodnutím súdu pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo ktorého spôsobilosť na právne úkony bola obmedzená, vykonáva na základe rozhodnutia súdu miestny národný výbor v strediskovej obci alebo mestský národný výbor a v ostatných prípadoch okresný národný výbor, v územnom obvode ktorého má občan bydlisko.

(2) Ak je občan uvedený v odseku 1 umiestnený v ústave sociálnej starostlivosti, vykonáva na základe rozhodnutia súdu funkciu opatrovníka tento ústav (zariadenie).

Čl. II

Vláda Slovenskej socialistickej republiky môže nariadením

- a) do 31. decembra 1990 na účely experimentálneho overovania nových prvkov v právomoci a pôsobnosti národných výborov a v štruktúre ich orgánov povoľovať výnimky z ustanovení zákona o národných výboroch,
- b) upraviť zriaďovanie, postavenie, právne pomery a zásady hospodárenia drobných prevádzkárni národných výborov ako právnických osôb.⁶⁾

Novotný v. r.

Laštovička v. r.

Lenárt v. r.

*) Pôsobnosť a právomoc vyplývajúcu z ustanovenia § 10 vykonávajú orgány Českej socialistickej republiky.

**) Zákon SNR č. 43/1968 Zb. o hlavnom meste Slovenska Bratislave v znení zákona SNR č. 63/1971 Zb. a zákonného opatrenia Predsedníctva Slovenskej národnej rady č. 90/1971 Zb.

1) Zákon č. 88/1988 Zb. o štátnom podniku.

2) § 26e Hospodárskeho zákonníka č. 109/1964 Zb. v znení neskorších predpisov.

3) § 25 ods. 1 zákona č. 88/1988 Zb.

4) § 12 ods. 1, § 18 ods. 3 a § 22 ods. 4 zákona č. 88/1988 Zb.

§ 8 ods. 1, § 68 až 76 zákona č. 90/1988 Zb. o poľnohospodárskom družstevníctve.

§ 5 ods. 2 a § 64 ods. 2 a 6 zákona č. 94/1988 Zb. o bytovom, spotrebnom a výrobnom družstevníctve.

5) § 8 ods. 1 zákona č. 90/1988 Zb.

§ 5 ods. 2, § 10 ods. 1 a § 19 ods. 5 zákona č. 94/1988 Zb.

6) § 17 ods. 2 Hospodárskeho zákonníka č. 109/1964 Zb.

7) Podľa čl. II písm. b) zákona SNR č. 107/1988 Zb., ktorým sa mení a dopĺňa zákon o národných výboroch, môže vláda Slovenskej socialistickej republiky nariadením upraviť zriaďovanie, postavenie, právne pomery a zásady hospodárenia drobných prevádzkarní národných výborov ako právnických osôb.

8) Podľa čl. II písm. a) zákona SNR č. 107/1988 Zb. môže vláda Slovenskej socialistickej republiky nariadením do 31. decembra 1990 na účely experimentálneho overovania nových prvkov v právomoci a pôsobnosti národných výborov a v štruktúre ich orgánov povoľovať výnimky z ustanovení zákona o národných výboroch.

